

KOMPETENCIJA I ULOGA SVEĆENIČKIH VIJEĆA U POKONCILSKOJ CRKVI*

Da bi Katolička Crkva »kao vidljivi organizam«,¹ sastavljen »od ljudskog i božanskog elementa..., kojom upravljaju nasljednik sv. Petra i biskupi sjedinjeni s njime«,² u pokoncilsko vrijeme što plodnije djelovala u smislu postignuća vlastitoga cilja, ona poziva sve svoje članove na hijerarhijsku suodgovornost na planu spasenja ljudi. U tom smislu povijesna Crkva, kao vidljiva zajednica hijerarhijski uređena, neke ustanove dokida, neke obnavlja, a neke uvodi nove. Među nove ustanove (ne baš potpuno nove) ubrajamo Župsko pastoralno vijeće (ŽPV),³ Svećeničko vijeće⁴ i Sinodu biskupa.⁵ Svaka je od spomenutih ustanova kolegijalno tijelo koje u svojoj mjeni, na kolegijalan način, pomaže da apostolat u pokoncilskoj Crkvi bude djelotvorniji. Mi ovdje govorimo o Svećeničkom vijeću.

Svećenici sa svojim biskupom sačinjavaju jedan prezbiterij

Crkva, »koju u Vjerovanju priznajemo jednom, svetom, katoličkom i apostolskom«,⁶ prisutna je »u svim zakonitim mjesnim zajednicama vjernika«⁷ u kojima se slavi »misterij Gospodinove večere«,⁸ »a osobito u istoj Euharistiji, u istoj molitvi, kod jednog oltara kojemu predsjedava

* Predavanje održano u Zagrebu 27. 4. 1981. na prvom susretu predstavnika svećeničkih vijeća koje je organiziralo Vijeće za kler pri BKJ. To isto predavanje objavljeno je ad litteram u Službeni vjesnik nadbiskupije zagrebačke 67 (1981), 9, 211—218, ali bez podnožnih bilježaka. Ovdje ga donosimo u nešto dotjeranijem obliku i s podnožnim bilješkama.

¹ O Crkvi kao vidljivoj stvarnosti vidi LG 8; D. COMPOSTA, *La Chiesa visibile. Lezioni di teologia di diritto*, Pontificia Università Urbaniana, ed. Città Nuova, Roma 1976; A. LONGHITANO, *La dimensione istituzionale della Chiesa sacramento di salvezza, u Il diritto nel mistero della Chiesa*, vol. I. Introduzione, ed. Pontificia Università Lateranense, Roma 1979, 39—67.

² LG 8.

³ Usp. Z. BEZIC, *Župsko pastoralno vijeće*, u *Crkva u svijetu* 16 (1981), 1, 30—39.

⁴ PO 7; CD 27; *Ecclesiae Sanctae*, I, uvod i br. 15; Okružnica Sv. kongregacije za kler, 10. listopada 1969, *Presbyteri sacra*, Dokumenti KS, br. 30; *Ecclesiae Imago*, 203; *Regimini Ecclesiae Universae*, 68, § 1, § 4; *Ultimis Temporibus*, I. dio; II, 1; *Mutuae Relationes*, 56; *Un Des Moyens*, Princip supsidijarnosti 5. Usp. JEAN BEYER, *De consilio presbyterii adnotationes*, u *Periodica* 60 (1971), 1, 29—101; dosta literature o svećeničkim vijećima može se naći i u *Grundriss des nachkonziliaren Kirchenrechts*, Verlag Friedrich Pustet, Regensburg 1980, 280—288.

⁵ Usp. *Apostolica sollicitudo*, u AAS 57 (1965), 775—780. Prijevod na hrvatski jezik u *Nova et Vetera* 27 (1977), 1, 235—238.

⁶ LG 8.

⁷ *Ib.*, 26.

⁸ *Ib.*

biskup okružen svojim svećenicima i služiteljima.«⁹ Biskup i svećenici mjesne Crkve sačinjavaju jedan prezbiterij.¹⁰ Drugi vat. sabor definira mjesnu Crkvu — biskupiju ili dijecezu — slijedećim riječima: »Dijeceza je dio Božjeg naroda koji je povjeren biskupu na pastirsku brigu, dakako uz suradnju prezbiterija. Ukoliko je povezana sa svojim pastirom i skupljena od njega po Evanđelju i Euharistiji u Duhu Svetom, ona tvori mjesnu Crkvu, u kojoj je doista prisutna i djeluje jedna, sveta, katolička i apostolska Kristova Crkva.«¹¹ U Zajedništvu s ostalim biskupima i s papom biskup, kao nasljednik apostola, posebno u vlastitoj dijecezi ima trostruku zadaću: *naučavanja*,¹² *posvećivanja*¹³ i *upravljanja*.¹⁴

Da bi biskup odgovorio toj svojoj trostrukoj zadaći, te kao Dobri pastir Božji narod okupljao, duhovno hrabrio i vodio, potrebna mu je pomoć svećenika — njegovih prvih i najvažnijih suradnika, koji su uostalom preko njega i povezani s apostolima. Istina, dokumenti II. vat. sabora ne spominju da su svećenici nasljednici apostola. Ali, da li je to zato što ih se ne smatra nasljednicima apostola, ili zato što još nije dovoljno izložena nauka u svećenicima?

U vezi s diskusijom na prvu shemu o svećenicima u koncilskoj dvorani nadbiskup dr. Frane Franić izvješćuje: »Biskup Lurda msgr. Theas drži svoj govor pod devizom 'nihil sine presbyteris'. Tako se nastavilo hvaljenje naveliko naših 'najdražih i najbližih suradnika svećenika bez kojih mi biskupi ne možemo ništa'...«¹⁵ Taj nacrt je, međutim, o svećenicima konačno na Saboru odbačen: da se on popravi, glasalo je 930 otaca; a da se sastavi novi nacrt, glasalo je 1199 otaca. Određeno je da se o tome raspravlja na četvrtom zasjedanju.¹⁶

O svećenicima je dosta rečeno u dekretu »*Christus Dominus*«, a u dogmatskoj konstituciji o Crkvi »*Lumen gentium*« o njima je rečeno veoma malo, samo ono u broju 28, tobože zato jer je bilo kasno, upozorava nadbiskup Franić. To je razlog zašto je »onaj biskup iz Mađarske rekao da će budući sabor biti sabor svećenika, kao što je ovaj sabor bio biskupa«.¹⁷ Tom izjavom dao je svećenicima neku nadu, ali ne i odgovor zašto im je u spomenutoj konstituciji o Crkvi posvećen samo jedan broj. Svakako, nauka je Sabora da je u biskupstvu punina svećeničkog reda¹⁸ i da svećenici »ovise o biskupima«.¹⁹ Stoga svećenici ne

⁹ SC 41.

¹⁰ Dj 11,30; 14,23; 15,2. 4. 6; 15,23—24; 1 Tim 5,17; 4,14; Jak 5,14—16; T. J. SAGI-BUNIĆ, *Povijest kršćanske literature*, I. sv., Zagreb 1976; *Didascalia*, II, 28,4; *Constitutiones Apostolorum*, II, 28,4; 34,3; VII, 16,4. — O prezbiteriju dosta dokumenata i literature donose koncilski dokumenti, posebno vidi CD 28.

¹¹ CD 11.

¹² LG 25; CD 12—14.

¹³ LG 26; CD 15.

¹⁴ LG 27; CD 16—18.

¹⁵ F. FRANIĆ, *Izvještaj o trećem zasjedanju II vatikanskog sabora*, od 14. IX do 21. XI 1964., u *Vjesnik biskupije splitske i makarske*, 12 (1965), 2, 25.

¹⁶ *Ib.*, 27.

¹⁷ F. FRANIĆ, *Dogmatska nauka Vatikanskog II općeg sabora o svećenicima*, u *Vjesnik biskupije splitske i makarske*, 13 (1966), 3, 92—100.

¹⁸ Usp. LG 21.

¹⁹ LG 28.

mogu pojedinačno ispuniti svoje poslanje nego u zajedništvu s drugim svećenicima i biskupima,²⁰ jer »sačinjavaju sa svojim biskupom jedno svećeništvo«.²¹

Oci II. vat. sabora, čitajući znakove vremena, primijetili su da je za današnje vrijeme, možda više nego ikada, potrebno jedinstvo svih članova Božjega naroda, posebno klerika (biskup, svećenik, đakon). Sv. kongregacija za kler u okružnici o svećeničkim vijećima, pozivajući se na »*Presbyterorum ordinis*«, br. 8, poručuje: »Iz toga sakramentalno utvrđenog jedinstva treba nastati jedinstvo srdaca, koje se osniva na uzajamnoj ljubavi. Samo se tako može roditi zajednička pastoralna akcija koja obuhvaća čitavu biskupiju i sve njezine probleme.«²² Da bi se ostvarila »zajednička pastoralna akcija« u pokoncilskoj Crkvi, Crkva poziva sve svoje članove da rade za dobro vjernika i nevjernika te da djeluje skladno, složno i ciljevito. U tom vidu II. vat. sabor želi oživjeti svijest svećenika da su i oni suodgovorni s biskupom za dijecezu i cijelu Crkvu, svatko prema mjeri koju je primio sv. ređenjem i kanonskim poslanjem (*missio canonica*).

Svećeničko vijeće

Jedan od oblika kako dolazi do izražaja suodgovornost svećenika za dijecezu jest Svećeničko vijeće. U vezi s tim dekret »*Presbyterorum ordinis*« određuje: »... neka se, prema današnjim prilikama i potrebama — u obliku i prema odredbama koje će propisati crkveno pravo — ustanovi vijeće ili skupština svećenika koji predstavljaju prezbiterij, da bi svojim savjetima mogla uspješno pomagati biskupu u upravi biskupijom.«²³ U istom smislu govori i dekret »*Christus Dominus*«: »Među biskupovim suradnicima u upravi biskupije treba spomenuti i one svećenike koji čine njegov senat ili savjet, kao što su katedralni kaptol, grupa savjetnika ili druga vijeća, već prema okolnostima ili značenju raznih mjesta.«²⁴ Isti dekret u broju 16. nalaže biskupima: »Neka zato budu spremni da ih (svećenike — moja op.) saslušaju i da u povjerljivu saobraćaju s njima promiču sveukupno pastoralno djelo čitave biskupije.«

Navedeni koncilski dokumenti traže dakle da se u pojedinim biskupijama osnuje Svećeničko vijeće koje će svojim savjetom pomagati biskupu u upravi biskupijom, a o strukturi i ulozi toga Vijeća govore samo da ono bude sastavljeno od predstavnika prezbiterija dotične biskupije. Te su saborske odredbe samo općenite. Konkretnu kompetenciju, ulogu i strukturu Svećeničkog vijeća određuje Pavao VI. apostol-

²⁰ PO 7.

²¹ *Presbyteri sacra*, 1.

²² *Ib.*, 2; usp. PO 8.

²³ PO 7, — *podcertao JB*.

²⁴ CD 27.

skim pismom — motu proprio od 6. kolovoza 1966. — koje počinje riječima »*Ecclesiae Sanctae*«: »Neka bude u svakoj dijecezi, na način i oblik kako odredi biskup, Svećeničko vijeće, to jest zbor ili senat svećenika, koji predstavljaju prezbiterij, koji će moći svojim savjetima djelotvorno pomagati biskupu u upravi dijeceze. U ovom Vijeću neka biskup svoje svećenike sasluša, upita za savjet i s njima se porazgovori o onome, što spada na potrebe pastoralnog rada i dobro dijeceze.«²⁵

Značajno je što je o tome isti Pavao VI. rekao 9. rujna 1966. sudionicima na XVI. tjednu pastoralnog podanašnjenja (La XVI settimana di aggiornamento pastorale): »Imat ćemo nove institucije: Svećeničko vijeće, Pastoralno vijeće i tolike druge odlične inicijative. Htjeli bismo vam preporučiti da svoj interes ne zaustavite samo na juridičkom aspektu, što sa sobom nose takve inovacije, kao da bi s njima bila izmijenjena kanonska struktura dijecezanske zajednice i biskupske uprave. Naprotiv, znajte što više zapaziti, znajte u njih uliti ljubav, kako biste po nakani Sabora učinili što uspješnijim biskupijski sustav. Biskupi će također biti spremni da vam dadu više povjerenja, da s vama razgovaraju, da vas više učine dionicima u brigama vaših dijeceza. Vi ćete time olakšati njihovu službu. Biskupa podržite svojim savjetom, a još više svojom suradnjom, svojom slogom i svojom odanošću. Provesti pravne odnose u duhovne zahtijeva ozbiljan napor. To možda traži jednu novu i savršeniju formaciju našega osjećaja crkvenosti i našega svećeničkog osjećaja. Ali, ulažući takav napor, učinit ćemo da poraste ljubav, izgradit ćemo Crkvu i proslaviti Krista Gospodina.«²⁶

Kompetencija Svećeničkog vijeća

»Svećeničko vijeće ima samo savjetodavni glas.«²⁷ O kompetenciji i ulozi Svećeničkog vijeća Pavao VI. u uvodu »*Ecclesiae Sanctae*« kaže slijedeće: »Biskupi imaju potrebne pomoćnike i savjetnike u prvom redu svećenike, koje neka rado saslušaju i za savjet pitaju, ali im ostaje netaknuta biskupska vlast da slobodno djeluju, određuju pravila i norme, izdaju zakone prema svijesti svoje službe i prema načelima o upravi Crkve.«²⁸

Prema crkvenom zakonodavstvu uvijek je u biskupiji postojalo neko savjetodavno tijelo koje su sačinjavali svećenici, npr. biskupska sinoda, sinodalni ispitivači, župnici savjetnici, katedralni kaptol ili zbor konzultora, biskupijsko upravno vijeće itd.²⁹ Mišljenje tih pojedinih tijela biskup je dužan saslušati, pa i prihvatiti u onim stvanima koje predviđa

²⁵ *Ecclesiae Sanctae*, I, 15 § 1, — podcrtao JB.

²⁶ *Insegnamenti di Paolo VI*, Città del Vaticano 1967, vol. IV, 392; usp. M. MARCHESI, *Organismi di partecipazione in una Chiesa-Comunione (Consiglio pastorale — Consiglio presbiterale — Sinodo dei vescovi)*, u *Problemi e prospettive di Diritto Canonico*, ed. Querintiana, Brescia 1977, 115—145.

²⁷ *Ecclesiae Sanctae*, I, 15 § 3.

²⁸ *Ib.*, uvod; usp. LG 27.

²⁹ *Presbyteri sacra*, 3; kan. 391; 423—428.

crkveno pravo. Spomenute ustanove vrše svoje poslanje i u pokoncilskoj Crkvi sve dok ih crkveni zakonodavac ne dokine ili preuredi namijenivši im druge uloge i kompetencije.

Dokumenti o reformi biskupske kurije, posebno oni koji se odnose na osnivanje, ulogu, kompetenciju i rad Svećeničkog vijeća, žele uvesti novi život u crkvenu organizaciju, ostvariti principe decentralizacije, subsidijarnosti, temeljna ljudska prava i neki vid demokratičnosti. Sve to zaista potiče na suodgovornost i iskazuje se povjerenje svim članovima Crkve. Time se ujedno efikasnije postiže opće dobro, stvara osjećaj povezanosti i ostvaruje suradnja među članovima Božjega naroda, tj. laika, svećenika i biskupa, te se obistinjuje vlastito služenje župi, biskupiji i cijeloj Crkvi, koja je sakrament spasenja.

Nova institucija, koju Sabor naziva Svećeničko vijeće, prema izvještaju iz »Kodeksove kovačnice«, u poglavlju *De curia dioecessana* zauzima mjesto odmah iza generalnog i biskupskog vikara,³⁰ što znači da će to biti najvažnije kolegijalno tijelo u dijecezi.

Dok se ne promulgira Opći crkveni zakonik, nemoguće je sagledati u potpunosti ulogu i kompetenciju Svećeničkog vijeća. Svakako, u pokoncilskoj Crkvi Svećeničko je vijeće već *institucionalizirani oblik* očitovanja svećeničkog bratstva i hijerarhijskog zajedništva između biskupa i njegova prezbiterija.³¹

U preuređenom Kodeksu crkvenoga prava predviđa se i ovo: »Kad se vidi da nije niti moguće niti zgodno da se za neke slučajeve, posebno za urgentnije, sazove cijelo Svećeničko vijeće da o njima raspravlja, predlaže se da dijecezanski biskup izabere između članova Svećeničkog vijeća neke svećenike koji će sačinjavati *Zbor konzultora*, kome će pripadati službe po pravu određene. Ipak, ako u izvjesnim, osobito malenim dijecezama, Svećeničko vijeće nema više od sedam članova, samo to Vijeće imat će službe koje po pravu pripadaju Zboru konzultora.«³²

U slučaju ispražnjenja biskupske stolice predviđa se prestanak Svećeničkog vijeća: »Kad je ispražnjena biskupska stolica, prestaje Svećeničko vijeće, a njegove službe vrši Zbor konzultora... U roku od šest mjeseci, nakon što novi biskup uzme u posjed biskupsku stolicu, mora ponovno uspostaviti Svećeničko vijeće.«³³ Kad je ispražnjena ili spriječena biskupska stolica, Zbor konzultora ostaje i dalje, samo s tom razlikom što mu više ne predsjedava dijecezanski biskup već onaj koji »*ad interim*« zamjenjuje biskupa. U slučaju da nije već određeno, Zboru konzultora predsjedava svećenik koji je po ređenju najstariji.³⁴

³⁰ Pontificia Commissio Iuris Canonici recognoscendo: *Schema canonum Libri II De populo Dei (Reservatum)*, Typis Polyglottis Vaticanis 1977, kan. 309—316, str. 124—126.

³¹ *Ultimis Temporibus*, Sinoda biskupa, I dio, II, 1; *Ecclesiae imago*, Direktorij o pastoralnoj službi biskupa, br. 203.

³² *Communicationes* 5 (1973), 2, 230; usp. *Schema canonum*, kan. 316.

³³ *Schema canonum*, kan. 314, § 2.

³⁴ *Ib.*, kan. 316, § 2.

Kakva i kolika je kompetencija Svećeničkog vijeća u odnosu na ostale kolegijalne strukture u biskupiji, određuju posebni Statuti, imajući uvijek u vidu da bi ono imalo koordinirati sveukupni rad u biskupiji. Po sebi trebalo bi da članovi Svećeničkog vijeća budu predsjednici svih drugih vijeća u biskupiji, samo ako su biskupi ili svećenici.

U pokoncilskoj Crkvi Svećeničko vijeće u načelu nema odlučujući već samo savjetodavni glas, ali ono može imati i odlučujući glas u slijedećim slučajevima: a) u slučajevima koje odrede opći crkveni zakoni; b) ako tako odredi dijecezanski biskup; c) u izuzetnim slučajevima koje odredi biskupska konferencija. Uvijek pak treba imati u vidu činjenicu da samo dijecezanski biskup ima dužnost i pravo razrješavati slučajeve i donositi odluke. Uostalom, Svećeničko vijeće ne može zasjedati niti vijećati ako ga nije sazvao i ako mu ne predsjedava dijecezanski biskup ili njegov zakoniti zamjenik.

Neki već promulgirani opći crkveni propisi nalažu biskupima da saslušaju svoje Svećeničko vijeće, npr.: »... neka se biskupi, saslušavši Svećeničko vijeće, pobrinu da se poduzmu mjere za pravičnu razdiobu dobara pa i dohodaka iz nadarbina.«³⁵ Ili drugi slučaj: »Dijecezanski biskup može sam svojom vlašću, saslušavši Svećeničko vijeće, osnivati ili dokidati ili na bilo koji način obnavljati župe, ali tako da, ako postoje ugovori između Apostolske Stolice i civilne vlade ili pravâ koja tražuju druge fizičke ili moralne osobe, nadležna vlast s njima stvar zgodno uredi.«³⁶

Struktura Svećeničkog vijeća

Kao što papa u pokoncilskoj Crkvi više surađuje s biskupima za opće dobro Crkve osnovavši apostolskim pismom, motu proprio »*Apostolica sollicitudo*« od 15. rujna 1965., *Sinodu biskupa*, tako su se neki dijecezanski biskupi počeli savjetovati sa svećenicima svoje dijeceze, bilo redovničkim bilo mirskim, osnivajući u tu svrhu Svećeničko vijeće.

Svi su svećenici, redovnički i mirski, ređenjem postali dionici trostruke vlasti i misije koju su biskupi preko apostola primili od Krista. Svećenici su naime preko biskupa povezani s apostolima, a time su postali ne samo dijecezanski već i *katolički svećenici*. Zato su i oni poslani da propovijedaju Evanđelje svakome stvorenju. Redovnički svećenici u istoj su mjeri dionici svećeništva kao i mirski svećenici. Od njih se razlikuju samo po načinu života (*forma vitae*), što je Crkva od najranije svoje povijesti službeno prihvaćala, a to i danas nakon II. vat. sabora također prihvaća i cijeni. Stoga je suvišno postavljati pitanje: Mogu li redovnički svećenici u istoj mjeri kao i mirski svećenici biti

³⁵ *Ecclesiae Sanctae*, I, 8.

³⁶ *Ib.*, I, 21, § 3.

članovi Svećeničkog vijeća? Ne samo da mogu nego bi i trebalo da Svećeničko vijeće bude na jedan razmjeran način i sastavljeno od svih svećenika koji u dotičnoj dijecezi imaju neko kanonsko poslanje ili jurisdikciju. Što se tiče redovnika koji nisu svećenici, jasno je da njima nema mjesta u Svećeničkom vijeću.

Pokoncilski dokumenti koji pripuštaju odgovarajući broj redovnika (terminologija nije jasna!) u Svećeničko vijeće razlikuju redovničke svećenike od mirskih svećenika (*»Ecclesiae Sanctae«*, I, 15 § 2; *»Mutuae relationes«*, br. 56). To međutim ne bi trebalo činiti, jer u dekretu *»Christus Dominus«* (br. 28) stoji: »Svi svećenici, dijecezanski i redovnički, dionici su s biskupom jednog Kristova svećeništva i s njime ga izvršuju. I zato su postavljeni za brižljive suradnike biskupskog reda.«

U Svećeničko vijeće nisu uključeni svi svećenici dijeceze ili cijeli prezbiterij, nego samo predstavnici redovničkoga i mirskog svećenstva. Ti predstavnici mogu se na više načina postavljati u Svećeničko vijeće: a) odredbom prema svojoj službi; b) imenovanjem sa strane dijecezanskog biskupa; c) izborom sa strane mirskog i redovničkog svećenstva. Kako će se to konkretno ostvariti u pojedinim biskupijama, *»Ecclesiae Sanctae«* određuje: »... na način i oblik kako odredi biskup.«³⁷ Način i oblik, tj. struktura treba biti određena u *Statutima*, koje sam biskup odobrava i naređuje da se vrše. Ti se Statuti temelje na povijesnom, konkretnom i teritorijalnom zahtjevu biskupijske zajednice. Oni trebaju umnogočemu doprinijeti izgradnji mjesne Crkve na svakom planu.

Prema tome, Svećeničko vijeće moglo bi se definirati na ovaj način: *To je kolegijalno tijelo, po sebi savjetodavno, neautonomno, privremeno, predstavničko, sastavljeno od mirskih i redovničkih svećenika koji pripadaju biskupiji sa svrhom da uspješno pomaže biskupu svojim savjetom u upravi dijeceze.*³⁸

Uloga Svećeničkog vijeća

Svećeničko vijeće, »zajednički organ razgovora ili dijaloga između biskupa i svećenika«,³⁹ doprinosi da biskupi bolje upoznaju mišljenje i želje svojih svećenika; omogućava da se »mogu dobiti točnije obavijesti i iskustva; jasnije se pokazuju potrebe pastira i Božjeg stada; prikladnije se zasnivaju apostolski pothvati prilagođeni današnjim prilikama; napokon se zajedničkim naporom jednako rješavaju ili barem razrjašuju poteškoće.«⁴⁰

Okružnica Sv. kongregacije za kler kaže da je, uz ostalo, zadaća Vijeća: a) preporučivati propise koje možda treba izdati; b) iznositi načelna pitanja; c) ne raspravljati o onim pitanjima koja po svojoj prirodi traže tajni način postupka, npr. podjeljivanje službe.

³⁷ *Ib.*, I, 15, § 1.

³⁸ Usp. M. MARCHESI, *Consiglio Presbiterale Diocesano*, Brescia 1972, 278.

³⁹ *Presbyteri sacra*, 5.

⁴⁰ *Ib.*

Ne bi bilo na odmet kad bismo ulogu Svećeničkog vijeća izveli iz uloge Sinode biskupa, razumije se u analognom obliku: a) njegovati usku povezanost i pomoćnu suradnju između dijecezanskog biskupa i svih svećenika dijeceze; b) brinuti se da se dođe do izravnog i pravog poznavanja pitanja i stvarnih stanja koja se odnose na unutrašnji život dijeceze i njezino odgovarajuće djelovanje u sadašnjem svijetu na određenom prostoru; c) olakšavati usklađivanje mišljenja i postupaka u dijecezi na svim razinama njezine aktivnosti; d) međusobno priopćavati zgodne obavijesti; e) savjetovati se o poslovima zbog kojih će Svećeničko vijeće u pojedinim slučajevima biti sazvano.⁴¹

Da se ta nova institucija, koju preporučuju saborski i posaborski dokumenti, potpuno ucijepi u posaborsku crkvenu strukturu, uz teološku utemeljenost, ona mora nužno odgovarati i realnim potrebama trenutka crkvene organizacije u vremenu i prostoru u kojemu je Crkva pozvana da djeluje. U protivnom slučaju, tj. ako ta nova institucija ne bi odgovarala ni vremenu ni konkretnom životu Crkve u ovom povijesnom razdoblju, stvar bi bila promašena. Crkva je i prije II. vat. sabora bila toga svjesna tako da su mnogi njezini djelatnosti osjetili potrebu preuređenje Kodeksa kanonskoga prava. Mnogo je crkvenih dokumenata publicirano od 1917. g. do danas, ali svi skupa ne mogu nadomjestiti »već dugo iščekivano podanašljenje Kodeksa kanonskoga prava«, kako se izrazio papa Ivan XXIII., »neočekivano udaren pramenom nadnaravnog svjetla«, kad je 25. siječnja 1959. sazvao Rimsku sinodu i najavio II. vat. sabor u želji da »podanašnji« Crkvu.⁴²

Svećeničko vijeće jedan vid kolegijalne uprave

Kompleksnosti problema, kao i brze promjene situacija i mentaliteta u društvu, otvaraju nova pitanja i u Crkvi. Crkva nastoji pronaći nova pastoralna sredstva, metode i sadržaje koji bi bili od pomoći novim nastojanjima rješavanja složene problematike pastorala. Nemoguće je da sve to izvrši na zadovoljavajući način jedna osoba, kao što je biskup koji je zauzet višestrukom aktivnošću. Pokoncilska Crkva stoga nastoji to sretno riješiti kolegijalnim načinom upravljanja, a to bolje odgovara i njezinu poslanju u sadašnjem vremenu. Ne smije se ipak zaboraviti da su papa, biskupi i župnici uvijek slobodni donositi pojedine odredbe neovisno od kolegija u skladu s crkvenim Zakonikom i partikularnim statutima.

Kolegijalno se upravljanje ne može uvijek i svugdje primijeniti, posebno kad se radi o dogmatskim i moralnim pitanjima, jer se ta pitanja ne mogu rješavati glasanjem. Stoga bi bila zabluda misliti da

⁴¹ Usp. *Apostolica sollicitudo*, II, 1—2.

⁴² Usp. J. BRKAN, *Opći pogled na reformu kanonskog prava*, u *Služba Božja* 18 (1978), 2, 161—167.

se kolegijalnim upravljanjem može sve postići. Ipak se njime može mnogo postići, možda više nego nam na prvi mah izgleda. Potrebno je da članovi Svećeničkog vijeća imaju na pameti kako njihovo Vijeće po sebi nije naredbodavno već samo savjetodavno tijelo. Pogrešno shvaćanje uloge i kompetencije Svećeničkog vijeća može prouzročiti neželjene posljedice i za mjesnu i za opću Crkvu.

Također treba imati na pameti da svatko nije niti sposoban niti ima iskustva za zajednički rad. Čak se tu mogu udomačiti i vlastiti interesi. Što se tiče samog rada koji se određuje na sjednicama, i savjetnici i predsjednik — biskup, trebali bi poznavati i pravila i iskustva dinamike grupe te poštivati pravila suradnje. Potrebna je otvorenost prema bilo kojem savjetu ili prijedlogu i njihovo grupno rješavanje, svatko prema vlastitoj sposobnosti i umijeću, a ne ponašati se diktatorski ili se demoralizirati kad se ne prihvati izneseni prijedlog.

Poteškoće u radu Svećeničkog vijeća

Svećeničko se vijeće u svom radu susreće s raznim poteškoćama i opasnostima, koje možemo svrstati u dvije grupe:

1. *Sa strane biskupa:* a) *pasivnost*, koja se obistinjuje onda kad biskup nejasno izražava svoje misli i kad je neodlučan tako da se ne zna što on zapravo misli i što hoće. To se može obistiniti i onda kad je biskup starac, slabić, bolesnik, ili kad je u nemogućnosti sagledati složenost problema zbog veličine biskupije. U takvoj biskupiji s takvim biskupom na čelu lako nastaje grupaštvo i dodvaranje; b) *pretjerani auktoritarizam*, tj. ako je biskup birokrat koji samovoljno vlada u ime zakona. Svaki se biskup, međutim, teško vara ako pokušava uspostaviti birokratski režim u pokoncilskoj Crkvi, jer će po svoj prilici doživjeti suprotni učinak; c) *prejako naglašavanje svoga očinstva* mjesto bratstva, drugarstva i prijateljstva. Biskup bi trebao dopustiti slobodu izražavanja u biskupijskim vijećima, posebno u Svećeničkom vijeću. Nema biskupa koji posjeduje svu mudrost niti darove Duha Svetoga u svoj njihovoj punini. Stoga će imati više mudrosti i Duha Svetoga onaj biskup koji surađuje s Božjim narodom, posebno sa svojim svećenicima.

2. *Sa strane članova Vijeća:* a) *pasivnost svećenika*, koja se očituje u stavu: Činim ono što mi se naredi. Stoga je svaki svećenik dužan na sjednicama Vijeća reći ono što smatra potrebnim reći za opće dobro i u ime grupe koju predstavlja. U protivnom slučaju bilo bi bolje da nije zastupnik svoje subraće koja su ga za to izabrala; b) kao što je opasna pasivnost svećenika, tako je isto opasna i *rušilačka kritika*, koja se ispoljava u eksplozivnoj agresivnosti i dvoličnosti. Ni jedno ni drugo nije na sazidanje već na rušenje Crkve Božje. Prvi je ruše više izvana, a drugi iznutra, podmuklo, što je redovito opasnije.

Na sjednicama bi trebalo govoriti akademski, ljudski i kršćanski. Karakter osobe i podneblja dosta utječu na tok diskusije. Tu jednako škode uspjehu sjednice i napretku biskupije oni koji žučljivo govore kao i oni koji hladno zadaju podmukle udarce. Članovi Vijeća (biskup i svećenici) imaju barem toliko kulture i odgoja da mogu parlamentarno govoriti, raspravljati i poštivati svakoga koji intervenira. Da li je savjet ili prijedlog pametan ili ne, prosudit će većina članova, jer su se oni sastali u ime Isusovo pa im Isus po svom Duhu i pomaže. Ne treba zaboraviti ni činjenicu da se čovjek uči i onda kada griješi. »Na tome se temelji postojanost i pouzdanje svetih« (Otk 13,10).⁴³

Umjesto zaključka

Suodgovornost u hijerarhijskom zajedništvu Crkve, što se izražava preko ŽPV, Svećeničkih vijeća i Sinode biskupa, veliki je doprinos boljem prenošenju evanđeoske poruke svakom čovjeku u ovo naše vrijeme. To je jedan od plodova saborskog i posaborskog nastojanja u Crkvi. Na sjednicama spomenutih vijeća uviđaju se problemi, iznose iskustva i predlažu nova rješenja u vezi s pastorizacijom. Također se raspravlja o sadržajima i načinima pastorizacije, kao i o upravljanju s mjesnom Crkvom. Zbog toga, a još više zbog ukorjenjenosti svih svećenika na istom Kristovu svećeništvu po čemu su svi oni *katolički* svećenici, bilo bi korisno da se u Crkvi — uz Svećeničko vijeće na razini pojedinih dijeceza — osnuje i Svećeničko vijeće na razini pojedinih metropolija, biskupskih konferencija, zona i opće Crkve. Tako bi se u cijeloj Crkvi unapređivala suradnja među svećenicima, ujedinjavali njihovi stavovi, misli i osjećaji. To bi onda u Crkvi predstavljalo neprocjenjivo blago s obzirom na naš katolicitet.

Struktura spomenutih vijeća bila bi analogna strukturi Svećeničkog vijeća pojedinih dijeceza. Kao što je Svećeničko vijeće pojedinih dijeceza sastavljeno od svećenika, predstavnika prezbiterija dotične dijeceze, tako bi i metropolijsko Svećeničko vijeće bilo sastavljeno, prema svojim statutima, od predstavnika Svećeničkih vijeća pojedinih dijeceza koje su u sastavu metropolije; Svećeničko vijeće BK sačinjavali bi predstavnici Svećeničkog vijeća pojedinih metropolija; Svećeničko vijeće jedne zone (npr. cijele Evrope) sačinjavali bi predstavnici Svećeničkog vijeća pojedinih biskupskih konferencija; Svećeničko vijeće opće Crkve sačinjavali bi predstavnici Svećeničkih vijeća pojedinih zona.

U skladu s time, kod nas bi se moglo formirati jedno novo kolegijalno tijelo. To ne bi bilo Vijeće za kler pri BKJ nego Svećeničko vijeće BK. Ono bi svojim savjetima i svojom suradnjom u hijerarhij-

⁴³ Usp. referat F. Franića u Materijali VI redovitog plenarnog zasjedanja Savjeta svećenika splitske i makarske biskupije, u Vjesnik biskupije splitske i makarske, Prilog broju IV, srpanj-kolovoz 1969, str. 5—11.

skom zajedništvu i odgovornosti doprinijelo boljem poznavanju svih svećenika na području Jugoslavije, svestranijem upoznavanju pastoralne problematike kod nas i efikasnijih metoda za rješavanje te problematike, kao i čvršćoj povezanosti redovničkog i morskog klera međusobno i s biskupima.

Premda o iznesenim prijedlozima koncilski i pokoncilski dokumenti izričito ne govore, ipak sam uvjeren da im zbog toga ništa nisu protivni, čak da su sasvim u njihovu duhu.

NOVA ET VETERA

Revija za filozofsko-teološke i srodne discipline
Sarajevo 1981, svezak 1—2

Revija ima 390 strana. Pod rubrikom **Rasprave i članci** tri autora (dr. V. Slugić, dr. V. Blažević i dr. M. Oršolić) govore o fra Josipu Markušiću pod raznim vidovima. Ostali članci i rasprave u toj rubrici govore uglavnom o tematici koja je vezana uz ljude i događaje bosansko-hercegovačke krajine. Rubrika **Manji prilozi** ima slijedeći sadržaj: dr. B. Pandžić, Scipion de Martinis trebinjski biskup; R. Spaeman, Svećenička egzistencija — izazov modernom svijetu; S. Buljan, Povezanost rudara i franjevaca u srednjovjerskoj Bosni; dr. V. Slugić, Profesor dr. Janez Janžeković; D. A. Seerber, Snošljivost — katolička krepost. Rubrika **Dokumenti** sadrži nekoliko prijevoda dokumenta Apostolske Stolice: motu proprio Pavla VI. »Firma in traditione« i reskript Državnog tajništva »Facultates particulares...«, obadva datirana 13. 6. 1974, a odnose se na misne stipendije; zatim dvije instrukcije Sv. kongr. za disciplinu sakramenata: »Ad Sanctam Sedam« od 7. 12. 1971. i »Sacramentalem indolem« od 15. 5. 1974. a tiču se kanonskog sklapanja ženidbe u posebnim slučajevima; te na kraju radni dokument Sekretarijata za promicanje jedinstva kršćana od 15. 8. 1981. u kojem su iznesena neka razmišljanja i sugestije o vođenju ekumenskog dijaloga. U zadnjoj rubrici **Prikazi i recenzije** doneseni su prikazi i ocjene nekoliko knjiga. — Cijena je ovom dvobroju 300 din. Naručuje se kod uredništva: Obala V. Stepe 39, 71001 Sarajevo, pp. 211.

DANICA 1982. — hrvatski katolički kalendar, godište 101., Zagreb 1981. Kao i do sada, ovogodišnja »Danica« na 224. str. donosi obilje korisnog, bliskog i zanimljivog štiva raspoređenog prema već ustaljenom rasporedu (Kalendarij, razni podaci, kratki članci, »Mala danica«, »Lijepo i ugodno«, »Braćići izvan Domovine«, »Na spomen«, »Zanimljivo i korisno«. U njoj svatko može barem nešto naći za sebe, bilo u prozi bilo u pjesmi. Cijena joj je 100 din, a naručuje se kod izdavača: HKD sv. Ćirila i Metoda, Trg kralja Tomislava 21, 41000 Zagreb.

Na istoj adresi mogu se nabaviti i ZIDNI KALENDAR 1982. (s dva motiva); cijena 2 din, te DŽEPNI KALENDAR »DANICA« 1982; cijena 15 din.